

Ključno pitanje

**U kojoj mjeri su Albanci na Kosovu prihvatali Kraljevinu SHS?
U kojoj mjeri je država prihvatala Albance sa Kosova?**

Tema

Modul je o pravima i zahtjevima manjina u Kraljevini SHS. Nezadovoljstvo manjina, naročito kosovskih Albanaca, i njihov otpor prema Kraljevini SHS, želja za ujedinjenjem sa Albanijom ili jednakim učešćem u politici, društvenom i javnom život u Kraljevini, jeste kontroverzna istorijska tema koja još uvijek uzburkava emocije.

Modul uključuje period od 1912. do 1930. Tema je izabrana sa ciljem da učenici (mladi) nauče i razumiju sa kakvim izazovima se susretala albanska manjina u prošlosti.

Ciljevi:

- Kritičko razumijevanje složene prirode prošlosti.
- Razumijevanje albanskog nacionalnog pitanja.
- Podrška učenicima u razumijevanju uzroka otpora.
- Razvijanje istorijske svijesti.

Ishodi učenja:

- Prepoznavanje zahtjeva i nezadovoljstva Albanaca na Kosovu u Kraljevini SHS.
- Uporediti i analizirati različite načine otpora.
- Vrednovati ili ocijeniti ranije učesnike ili događaje u istorijskom kontekstu i prilikama.
- Uspostavljanje veza između uzroka i posljedica istorijskih događaja kao nacionalnog problema, izazova ili nedovršene priče.

90
minuta

Uputstva za predavača:

Aktivnost 1: Nastavnik ispisuje vremensku pravu na tabli i traži od učenika da sortiraju materijale predviđene za uvod po kronološkom redu.

Aktivnost 2: Na osnovu materijala svaki učenik piše kratki istorijski pregled.

Aktivnost 3: Diskusija.

Aktivnost 4: Nastavnik formira 5 grupa, dijeli materijal i u isto vrijeme daje učenicima pitanja. Svaka grupa ima posebna pitanja.

I grupa: Pozicija Kraljevine SHS.

II grupa: Aktivna nelegalna opozicija.

III grupa: Legalna opozicija.

IV grupa: Albanska država.

V grupa: Postupci kosovskih Albanaca.

Aktivnost 5: Učenici rade u grupama, čitaju materijale i pripremaju se da izlože svoje odgovore. Tokom ovog perioda, nastavnik obilazi grupe, posmatra rad učenika i daje im dodatne informacije, ako je potrebno. Materijal se izlaže na flipčartu.

Aktivnost 6: Svaka grupa će izložiti svoj rad pred razredom i odgovoriti na pitanja

Aktivnost 7: Nastavnik će na tabli nacrtati tabelu. Svaka grupa mora izložiti svoje odgovore na pitanja i dati argumente, na osnovu izvora, kako bi popunila tabelu. Tabelu će popuniti riječju koja daje odgovor na ključno pitanje.

Aktivnost 8: Na kraju slijedi debata o ključnom pitanju.

Ko?	Kraljevina SHS	Ilegalna opozicija	Legalna opozicija	Albanija	Albanska manjina i međunarodno angažiranje
Što?					
Kako?					

90
minuta

Aktivnost 9: Domaći zadatak

Napišite esej na temu:

1. Zašto država nije ispunila zahtjeve manjina? Zato što su manjine pružale otpor; zato što Kraljevina SHS nije bila u pravu ili ...?
 2. Prednosti integracije manjina u društveni i javni život.
-

Uvod

Albanci, kao i neki drugi balkanski narodi, bili su nezadovoljni odlukama Londonske konferencije. Grčka je pretendovala na više teritorija južne Albanije, Srbija je zahtjevala barem Luku Sveti Jovan (Medovski) ili teritorije sve do Drača.

Albanci koji su ostali izvan Albanije 1913., naročito kosovski Albanci, nijesu prestajali sa zahtjevima za ujedinjenje sa Albanijom. To je bio zahtjev dijela Albanaca sa Kosova koji su pružali otpor državi, a druga grupa je takođe tražila isto i jednak tretman sa ostalim narodima koji žive u Kraljevini SHS.

U međuvremenu, teritorije sa većinskim albanskim življem u Kraljevini SHS, poput Kosova, bile su prostori sa najmanjim ekonomskim razvojem. Ekonomска situacija bila je takva kako zbog političkih prilika, tako i zbog naslijedenog stanja uzrokovanih nazadnjim Otomanskim carstvom. Najniži poljoprivredni razvoj bio je karakteristika ovog dijela zemlje u Kraljevini SHS. Društvene prilike dovele su do nepodnošljivih kontradikcija između položaja radnika i seljaka, koji su imali obaveze prema vlastodršcima. Glavni problem je bio neriješeno nacionalno pitanje.

U stvarnosti, centralistička politika Kraljevine SHS produbljivala je problem koegzistencije između naroda i državnog ustrojstva u Kraljevini SHS.

Izvor 1

Upetljana pređa

Nova godina: Čini mi se, teta Evropo, da ti se ovo upetljalo. Trebaće nam sve vrijeme ovoga svijeta da to dovedemo u red.

<http://archive.org/stream/punchvol144a145lemouoft#page/n53/mode/2up>
21.12.12

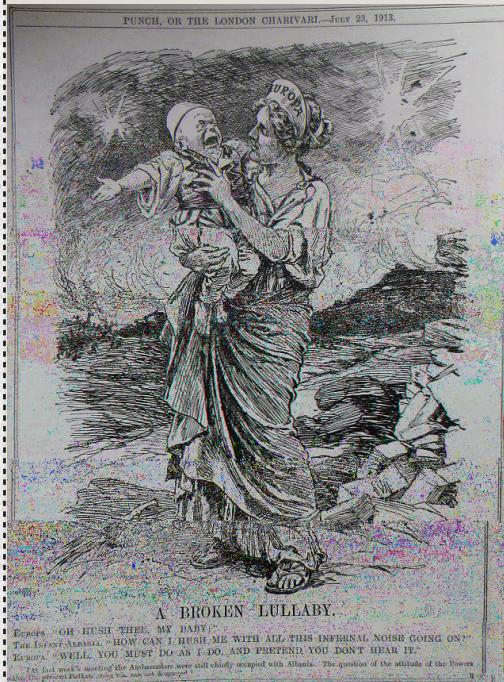
Izvor 2

Prekinuta uspavanka

Evropa: Oh, utišaj se, dijete moje!

Beba Albania: Kako da se utišam dok traje ta paklena buka?

Evropa: Pa moraš raditi isto što i ja, i praviti se da ne čuješ.

<http://archive.org/stream/punchvol144a145lemouoft#page/90/mode/2up> 21.12.12

Izvor 3

Stvaranje albanske države i njeno međunarodno priznanje

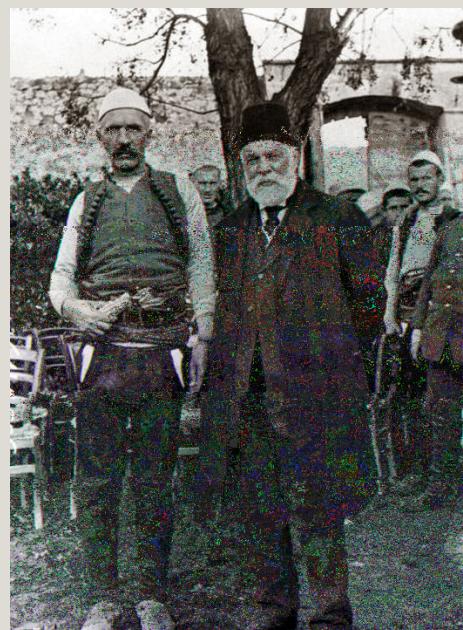
Uprkos vojnim intervencijama balkanskih saveznika, albanske patriote koje su ponijele najteži teret pokreta za oslobođenje svoje domovine, sastale su se u Vlori, 28. 11. 1912. i proglašile Albaniju nezavisnom državom. Narodna skupština imenovala je privremenu vladu, koja je oformila Komitet za zaštitu albanskog pitanja pred velikim silama. Narodna skupština iz Vlore poslala je velikim silama telegram u kome se, između ostalog, kaže da su Albanci koji su ušli u porodicu naroda Istočne Evrope, u kojoj su ponosni što su najstariji narod, postali element jednakosti.

Izvor 4

Ismail Qemalili i Isa Boletini

Isa Boletini bio je Albanski nacionalista i gerilski borac, rođen u selu Boletin pored Mitrovice, postao je glavni čovjek otpora Albanaca protiv Otomana, Srbije i Crne Gore.

Ismail Qemalili bio je glavni čovjek Albanske deklaracije o nezavisnosti od 28. novembra 1912. Bio je predsednik privremene vlade Albanije od 1912. do 1914.

*Udjbenik za deveti razred "Historia 9", Fehmi Rexhepi , str.23, 2011
<http://www.nasergashi.com/t4847-foto-historike-isa-boletini>
12.04.2013*

*Isa Boletini
(1864-1916)*

*Ismail Qemalili
(1844-1919)*

Izvor 5

Odluke konferencije ambasadora, London, 1913.

Konferencija u Londonu ili Konferencija ambasadora, kako se često naziva u albanskoj istoriji, bila je okupljanje šest velikih sila (Velike Britanije, Francuske, Njemačke, Austro-Ugarske, Rusije i Italije) radi rješavanja određenih problema na Balkanu, koji su se pojavili kao rezultat propasti Otomanskog carstva. Konferencija je počela sa radom 17. decembra 1912. pod vođstvom britanskog ministra spoljnih poslova Sir Edvarda Greja (1862! 1933), nakon Balkanskog rata i proglašenja nezavisnosti Albanije u Vlori, 28. 11. 1912. 30. maja 1913. Postignut je sporazum po kome će Turska odustati od svih teritorija zapadno od linije Enos-Midia. Što se tiče Albanije, ambasadori su inicijalno odlučili da država bude priznata kao autonomna pod suverenitetom Sultana. Poslije mnogo rasprava, međutim, postigli su formalnu odluku da Albanija, iako uskraćena za gotovo polovinu svoje etničke teritorije (naročito Kosova), ipak bude suverena država nezavisna od Ottomanskog carstva. Ova odluka, dogovorena je na 44. sastanku Konferencije, 29. 07. 1913. Kratko je formulisana u sljedećih 11 tačaka i dala je osnov za međunarodno priznanje albanske nezavisnosti:

1. *Albanija se konstituiše kao autonomna, suverena i nasljedna knjaževina sa pravom nasljeđivanja, što garantuju Šest Sila. Suverena će odrediti Šest Sila.*
2. *Isključuje se bilo kakav oblik gospodarstva/vazalstva između Turske i Albanije.*
3. *Albanija je neutralna; njenu neutralnost garantuju Šest Sila.*
4. *Kontrola civilne administracije i finansija Albanije treba biti predana međunarodnoj komisiji sastavljenoj od delegata Šest Sila i jednog delegata iz Albanije.*
5. *Ovlasti Komisije trajuće deset godina i mogu se po potrebi produžiti.*

http://www.albanianhistory.net/texts20_1/AH1913_2.html 28/05/2013

Izvor 6

Velike sile dale su Srbiji prostor Kosova naseljen Albancima, a veliki dio Južne Kamerije Grčkoj. Ugrubo rečeno, polovina pretežno albanskih teritorija i 40% stanovništva ostalo je izvan granica novostvorene države.

Historical overview page.675 Janusz Bugajski; Political Parties of Eastern Europe: A Guide to Politics in the Post-Communist Era 12.04.2013

Izvor 8

Mišljenje Edwarda Greya o Odlukama Londonske konferencije

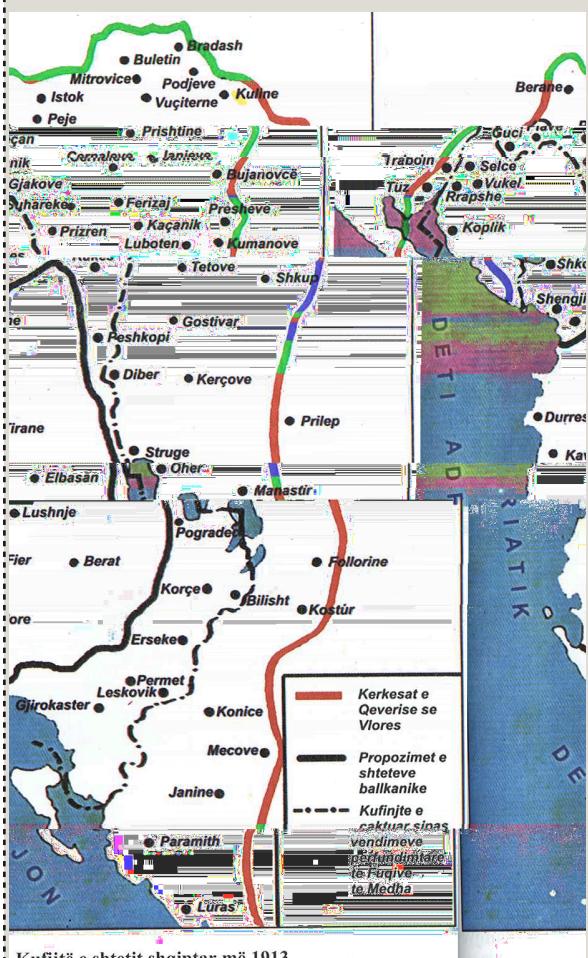
Edvard Grej je bio jedini među ministrima spoljnih poslova na Konferenciji koji je bio svjestan nepravde učinjene određivanjem granica Albanije. U njegovom sažetku editovanih izjava u 1913. (E. Grey, *Speeches on Foreign Affairs*, London 1913) je i jedna o granicama Albanije:

Ja sam svjestan – kaže Grej – da kada rezultati budu poznati, ovo rješenje o granicama, u mnogim svojim odrednicama, daće mnoge razloge bilo kome ko bude prosuđivao ovaj slučaj iz proste lokalne perspektive.

Pavaresia Shqiptare dhe Diplomacia e Fuqive te Medha 1912-1914, Arben Puto, p.24, Tirane 2012

Izvor 7

Opcije granice albanske države

Šta su Albanci htjeli (crvena linija)

Prijedlog balkanskih država (crna linija)

Granice određene Londonskom konferencijom (isprikidana linija)

Udžbenik "Historia 8", Fehmi Rexhepi & Frasher Demaj, p.133, 2011

Izvor 9

Formiranje Kraljevine SHS 1918.

Osnivanjem Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca 1. decembra 1918. i Kosovo postaje dijelom Kraljevine. Muslimanskoj manjini nijesu data nacionalna prava, što je bio razlog da se organizuju za politička i nacionalna prava. Godine 1919. osnivaju političku partiju, ova partija imala je i publikaciju. Između dva svjetska rata Kosovo je bilo najsiromašnija i najnerazvijenija oblast u Kraljevini.

B. Koro, tarih 9, Prishtina 2008, p. 57-59

Izvor 10

Idealni cilj Albanaca na Kosovu

Bez jake i slobodne Albanije, svaka aktivnost za Kosovo i druge teritorije je uzaludna.

K M K K (MKK)1918-1924.
Narodna odbrana Kosova, 1918-1924.

Izvor 11

Zahtjev MKK-a

Ovaj zahtjev sročio je MKK: Komitet MKK – osnovan u Skadru 1918. Cilj ove organizacije je bio da obezbijede politička i socijalna prava kosovskim Albancima u Kraljevini SHS. Komitet se peticijama i memorandumima sa svojim zahtjevima obraćao međunarodnoj diplomaciji.

L.Culaj, Komiteti Mbrojtja Komëtare e Kosovës 1918-1924, Prishtinë 1997, p.41

I grupa

Stav (pozicija) Kraljevine SHS

Pitanja:

1. Kakav je stav vlade (države) prema albanskoj manjini?
2. Da li to znači da je zakon bio isti prema svim građanima? Objasnite.

Izvor 1

Izvještaj predsednika delegacije na Mirovnoj konferenciji predsedniku vlade u Beogradu – o problemu Albanije

Pariz, 5. decembar 1919.

Predsedniku Ministarskog Saveta. Lično i strogo poverljivo.

Rešenje pitanja albanskog primiče se kraju. Ono je tesno vezano došlo sa rešenjem jadranskog pitanja, a pitanje jadransko sad je opet na redu i pokušava se naći rešenje na koje bi mogao pristati Vilson, tj. američka vlada i Italija. Naši Saveznici, tj. Francuzi i Englezi, istina vode računa o našim zahtevima, ali smatraju da ćemo moći pristati na ono rešenje na koje bude pristao Vilson. Albansko pitanje vezuje se za jadransko, prvo stoga što je u prirodnjoj vezi s njim, a drugo, što se smatra kao predmet kompenzacije. Po Londonskom paktu, po kojem se Italiji ustupa Valona i daje neki protektorat na srednju Albaniju, severna Albanija namenjena je Crnoj Gori i Srbiji. Mi ne tražimo severnu Albaniju za sebe, nego tražmo da se tim plemenima dade pravo samoopredeljenja, da ona sama kažu da li žele da se sjedine sa srednjom muslimanskom Albanijom, koja dolazi pod protektorat Italije, ili žele da obrazuju zasebnu državicu, kao neku 'tampon državicu', ili žele da se pridruže kao autonomna državica našoj državi. U svakom slučaju, mi pretendiramo na granicu opšti Drim i Crni Drim spomenutom spravkom.

Branko Petranović, Momčilo Zečević: JUGOSLAVIJA 1918-1988. TEMATSKA ZBIRKA DOKUMENATA

Izvor 2

Sporazum o zaštiti manjina

5. decembra 1921. Kraljevina SHS potpisala je Sporazum o zaštiti manjina. Sporazum je sačinjen da obezbijedi: Punu bezbjednost života i slobode građana Kraljevine, bez razlike po nacionalnoj, jezičkoj, rasnoj ili vjerskoj pripadnosti.

Noel Malcolm, "Kosovo: A short history" p. 345. 2011

Izvor 4

Država Srba, Hrvata i Slovenaca prima sve propise, usvajajući da se oni unesu u jedan ugovor sa glavnim silama savezničkim i udruženim, koje te sile budu smatrane kao potrebne radi zaštite interesa onih stanovnika koji se od većine stanovnika razlikuju po rasi, jeziku i vjeri (...). Država SHS obavezuje se da svim stanovnicima da punu i potpunu zaštitu života i slobode, bez obzira na porijeklo, narodnost, jezik, rasu ili vjeru.

Balkanski ugovorni odnosi, 1876 – 1996, 1, Beograd, 1998,
41-51

Izvor 3

(...) Zakon o nacionalnostima Kraljevine SHS iz 1928. nije potvrđivao tadašnji nacionalni status, ali je jasno rekao da je taj status formiran po prvi put: Albanci koji su živjeli na Kosovu, od sredine 1913. do konstituisanja Jugoslavije 1918, bili su poznati kao (paragraf 4, član 55): nesloveni koji su postali građani Kraljevine u skladu sa paragafom 2 istog člana.

Pop-Kosić, "Etude juridique(LEGAL STUDY)", page 105-15

Izvor 5

Izvor 5

Ustavno regulisanje položaja i prava manjina (Ustav iz 1921)

Uživanje građanskih i političkih prava nezavisno je od ispunjavanja vjere. Niko se ne može osloboediti svojih građanskih i vojnih dužnosti i obaveza pozivajući se na propise svoje vjere (Član 12, stav 1 i 2).

Ustav od 1921

Izvor 6

Ministar spoljnih poslova Marković o poziciji Kraljevine SHS i pitanju manjina:

(...) Za naša južna područja koja su priključena našoj državi prije januara 1919, naš stav je da tamo nema manjina. Ovaj stav je konačna presuda po pitanju priznavanja manjina u južnoj Srbiji.
(...) Peticije i žalbe koje su Albanci uputili u Ligu naroda ne treba uzimati u razmatranje (...) jer, prema Markoviću, ovi sramotni zahtjevi vrijeđaju dignitet države (...).

N. Malcolm, "Kosovo: A short history" Pristine 1997, p. 346, Central Albanian Archive of the Albanian Republic: The Fund of the Foreign Affairs Ministry of the Albania (doc.194; no. 489; p. 252)

1. Kako su ljudi koji su se ošećali nejednakima bili organizovani u državi u kojoj su živjeli?
 2. Šta je navelo određene grupe da se državi suprotstavate oružjem?

Izvor 1

Različiti pristupi rješavanju pitanja Albanske manjine

Hoxhë Kadri Prishtina, (1878–1925) Vođa MKK, Vođa "Nezavisne Albanije" isključuje mogućnost bilo kakvog protektorata, a "spas Kosova" mora biti političkim sredstvima, pa čak i dijelimičnim

*Ceshtje nga historia moderne
dhe bashkekohore shqiptare",
Emine Arifi – Bakalli, p. 46,
Pristine 2011*

Hasan Prishtina, (1878–1933)
“Ostajem neprijatelj Kraljevine SHS sve dok država ne počne pravično tretirati Albance na Kosovu i u Makedoniji.”

(Neuss Wiener, Tagblatt,
7.4.1927; Ajet Haxhiu,
"Hasan Prishtina, The
Kosovos' Patriotic
Movement", Tirana 1968, p.
167)

167

Izvor 2

Članak iz lista POLITIKA

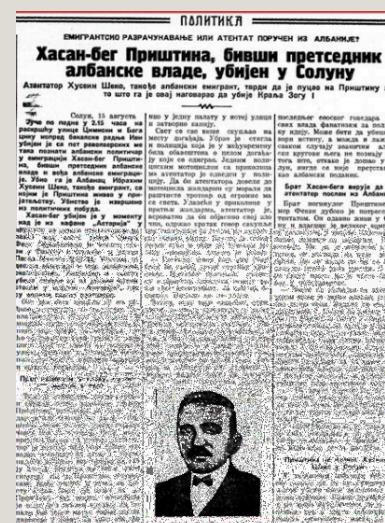
Emigrantsko razračunavanje ili atentat poručen iz Albanije?

HASAN-BEG PRISTINA, BIVŠI PRESEDNIK ALBANSKE VLADU, UBIJEN U SOLUNU

Atentator Husein Seko, takođe albanski emigrant, tvrdi da je pucao na Pristinu zato što ga je ovaj nagovarao da ubije kralja Zogu I.

Solução 15 de agosto

Solun, 15. avgusta.
Juče popodne u 2:15 časova na raskrsnici Ulice Ciminski i Bogacina ispred bakalske radnje Ivi ubijen je sa pet revolverskih metaka poznati albanski političar u emigraciji Hasan-beg Pristina, bivši predsednik albanske vlade i vođa albanske emigracije. Ubio ga je Albanac Ibrahim Husein Seko, takođe emigrant, sa kojim je Pristina živeo u prijateljstvu. Ubistvo je izvršeno iz političkih pobuda. Albanski agenti pokušavaju da optuže Jugoslaviju za ubistvo Hasan-bega Pristine. U tome im pomaže jedan dečak solunske štampe.

Solução 18 de agosto

Soluri, 16. avgusta.
Afera sa atentatom na vođu albanskih emigranata Hasan-bega Pristinu počela je da se komplikuje. Uzrok ovome je tajnost u kojoj se istraživa vodi, tako da se još potpuno ne znaju rezultati do kojih je ona došla.

tako da se još potpuno ne znaju rezultati do kojih je ona došla. Potpuno neočekivano, i to u momentu kad je svima bilo jasno čije je delo atentat, u jednom delu solunske štampe pominje se Jugoslavija, sa ciljem da se ona umeša u ovu aferu i optuži kao glavni inspirator i organizator atentata. Kao osnova za ovo tvrđenje navodi se Kosovski komitet, koji je Pristina u svoje vreme osporavao, a koji sad i ne postoji, kao i tobožniji uticaj koji Pristina ima na albanski živalj u oblasti Kosova. Tako se ova afera, koja predstavlja čistu međusobnu borbu između emigrata i postojećeg režima u Albaniji, htela da prebací na Jugoslaviju i ona optuži kao glavni krivac.

II grupa

Aktivna nelegalna opozicija

1. Kako su ljudi koji su se osećali nejednakima bili organizovani u državi u kojoj su živjeli?
2. Što je navelo određene grupe da se državi suprotstave oružjem?

Izvor 3

Azem Bejta – vođa Kačak pokreta, Shota Galica – njegova supruga

Levizja Kacake ! Kačak pokret (1912! 1924) bio je oružani pokret Albanaca u Kraljevini SHS. Vođa pokreta bio je Azem Bejta, poznat i kao Azem Galica, i njegova supruga Shote Galica. Koordinator Kačak pokreta je bio MKK, politička organizacija uglavnom sastavljena od kosovskih Albanaca koji su živjeli i radili u egzilu.

Osnovni cilj pokreta je bio da se lokalno stanovništvo ubijedi da Kosovo treba ujediniti sa Albanijom. Sa stanovišta države (K SHS) ovo je bila ilegalna organizacija, ali s druge strane, Albanci su pokret smatrali kao nacionalno- oslobođilački. Pripadnici Kačak pokreta povlačili su se u planine na Kosovu i borili kao gerila. Apelovali su na građane Albance da se državi odupiru neplaćanjem poreza, nesluženjem vojske ! do ispunjenja njihovih zahtjeva. Nakon smrti Azema Bejte 1924, pokret je počeo da se predaje i gasi.

MKK je takođe podržavao Kačak pokret unutar Kosova (1912! 1924).

Za vlasti Kraljevine SHS i predstavnike velikih sila, Kačaci su smatrani „banditima“, a Bajram Curri sa Hasanom Pristinom, nazvani su „vođama bandita“.

Z. Avramovski, *Britanci u Kraljevini SKS* f. 85;

U želji da kontroliše Kačak pokret, MKK je 1919. donio neka pravila za njih:

1. Niko iz Kačak pokreta nije smio povrijediti srpskog građanina, osim ako ovaj nije upotrijebio oružje protiv Albanaca;
 2. Niko od Kačaka nije smio paliti kuće i crkve.
- Uprkos tome, mnogi albanski vojnici i handžari, koji su sarađivali sa srpskim vlastima i slovenskim kolonistima, bili su ubijeni od strane Kačaka.

Ceshtje nga historja moderne dhe bashkekohore shqiptare, Emine Bakalli-Afrifi p. 55, Prishtine, 2011

Azem Bejta
(1889–1924)

Shota Galica
(1895 – 1927),

Izvor 4

Komentari Albanaca na rad Lige naroda

Bedri Pejani, aktivni član MKK, rekao je: Sporazum o zaštiti manjina, koga je Kraljevina SHS potpisala 1921, bio je serum za uspavljivanje bola kod manjina, dok one ostaju kažnjene od strane visoke diplomatiјe.

Hakif Bajrami, "Bedri Pejani", Pristina 1994 p. 159;

III grupa
Legalna opozicija

1. Kako je legalna opozicija koristila institucionalne puteve za postizanje svojih ciljeva?
2. Da li je bilo moguće postići politički cilj putem legalnih političkih institucija?
Obrazloži svoj odgovor.

Izvor 1

Muslimanska albanska partija "Džemijeti"

Legalna partija, formirana da predstavlja interes muslimana Albanaca sa Kosova i iz Makedonije, osnovana je na konferenciji u Skoplju, decembra 1919. Bila je dobro poznata kao *Xhemijeti* ili *Zajednica*, a njen puni naziv je bio *Islam Muhibba-yl Hukuk Cemijeti* (Izlamska asocijacija za zaštitu i pravdu). U početku su planirali uniju sa Bosanskom islamskom političkom partijom, Jugoslovenskom muslimanskom organizacijom, osnovanom u Sarajevu 1919, ali prijateljstvo između muslimana Slovena i Albanaca nije bilo tako jednostavno za saradnju, iako su se Kosovari, Makedonci i Bosanci na konferenciji u Skoplju dogovorili o ukupnim političkim zahtjevima: punoj vjerskoj autonomiji, očuvanju džamija i njihove imovine, slobodne upotrebe narodnog jezika sve nesrpske populacije, te o zaštiti begovske imovine od agrarne reforme.

Rrethanat shoqerore dhe politike Kosove 1918-1941, H. Bajrami., Prishtine 1981, fq. 182,

Izvor 2

"Džemijet" albanska muslimanska partija u Parlamentu Kraljevine SHS

Na parlamentarnim izborima 1920. Džemijet osvaja 8 mandata, a 1923. godine 14 mandata. Neki od poslanika, kao Ferat Draga, bili su snažno protiv antialbanske politike režima, odbacivali su preseljenja Albanaca, agrarnu eksproprijaciju i kolonizaciju, a tražili su autonomiju za Kosovo, otvaranje škola na maternjem jeziku, kulturni razvoj itd.

*Albanska enciklopedija 3, str. 2951,
Tirana*

Izvor 3

Novine partije "Džemijet"

Od 1920. Džemijet je štampao novine pod nazivom *Hak* (pravda, pravo, istina). S obzirom na to da u to vrijeme nije bilo dozvoljeno obrazovanje na albanskom jeziku, novine su štampane na turskom jeziku, arapskim i ciriličnim pismom. Uprkos ograničenjima, ove novine su bile prozor u svijet informacija. No, bez obzira na uspjeh, novine su prestale izlaziti odlukom režima Karađorđevića. Štampanje novina je bilo zabranjeno uvođenjem diktature 1929.

Izvor 4

Ramë Bllaca, poslanik u Parlamentu Kraljevine SHS

U vrijeme vlade Nikole Pašića 1921, on je bio poslanik u parlamentu iz svoje regije. Njegov lični cilj je bio da ne dozvole preseljavanje Albanaca sa Kosova.

Kuća koju je podigao Ramë Bllaca.

Prema riječima komšija i istorijskim podacima, ovaj objekat je podignut oko 1937. godine. Svrha ove kuće je bila da pokaže Albancima da on ne namjerava da ide odатle, te da svoju budućnost planira na Kosovu, pa ostali mogu da slijede njegov primjer. Iako inicijator gradnje, Ramë Bllaca nije doživio da vidi konačan rezultat jer je poginuo u borbi 27. avgusta 1937.

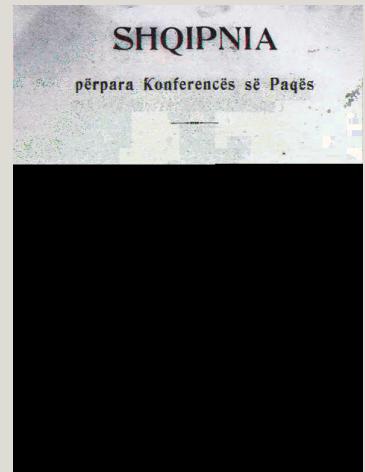
1. Kakav je bio stav Albanije prema albanskoj manjini u Kraljevini SHS?
2. Da li je albanska država mogla da pomogne svojim sunarodnicima koji žive u sušednoj državi? Obrazloži svoj odgovor!

Izvor 1

Zahtjevi albanske države na Mirovnoj konferenciji u Parizu

1. Albanska država sastojala se od tri cjelovita vilajeta: Kosovo, Skadar, Janine i dio Manastirskog vilajeta.
2. Memorandum iz februara 1919. Zahtijeva suverenu i nezavisnu državu.
3. Područja izvan teritorije Albanije 1913., где žive Albanci, da budu pod protektoratom SAD na jednu ili dvije godine, a nakon toga ovi Albanci da imaju mogućnost da plebiscitom izaberu где će živjeti (drugi Memorandum iz marta 1919.).

Istorija za 9-ti razred, Fehmi Rexhepi, str. 14

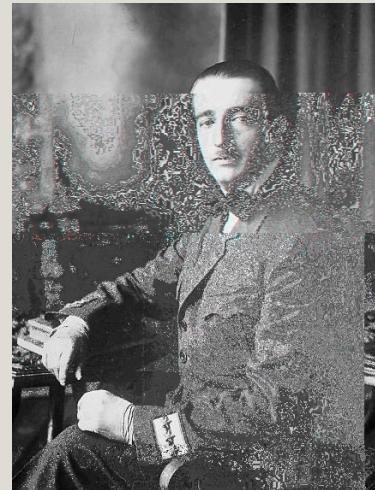

Izvor 2

Državna "realna politika" Albanije

Zvanično stanovište Albanije o pitanju nacionalizma manjina u Kraljevini SHS, Albanska realna politika: (...) iridentizam (...) ovaj teret je lomljiv još od formiranja, Albanija ga ne može nositi. Rješavanje nacionalnog pitanja biće određeno opštim razvojem situacije na globalnom planu i ne u skorijoj budućnosti. (...) Iridentizam je luksuz koji Albanija sebi ne može priuštiti (...).

*Rregullorja e brendshme dhe detyrat të 1921 të Komitetit MKK), Ana Lalaj,
"Problemet e Kosovës në Parlamentin Shqiptarë 1920-1924"*

Izvor 3

Zvanični stav Albanije prema nacionalizmu manjina u Kraljevini SHS

Godine 1920. brod sa oružjem pristao je Svetom Jovanu. Ahmet Zogu, ministar unutrašnjih poslova, nije dozvolio istovar oružja. Tvrđio je da bi albanska ofanziva protiv Jugoslavije samo vodila do otvorenog sukoba sa njima, a da Albanija nije bila u prilici da se suoči sa takvom situacijom. Iako je zvanična Albanija, na čelu sa Ahmetom Zoguom, osnivačem Realne politike, bila veoma pažljiva u postupcima i izjavama vezanim za nacionalno pitanje, u ovom slučaju Jugoslavija je okrivila propagandu i odlučnost zvanične Albanije. (...) Pa ipak, Zogu je bio zakleti neprijatelj revoltriranih i albanskih iridentista. On je, u odsustvu, osudio Azema B. Galicu na smrt, a krajem 1923. poslao je albansku vojsku u 'Neutralnu zonu Junik' protjerujući sve Kačake različitim albansko-jugoslovenskim parolama, kako bi opstruisao njihov povratak na ta područja (...).

Bernd Jürgen Fischer, "King Zog" cmp. 70-5, 1984

V grupa

Postupci Albanaca na Kosovu

1. Kakav put su izabrali pripadnici albanske manjine na Kosovu u međunarodnom angažmanu za ostvarivanje svojih ciljeva?
2. Što su bili njihovi politički ciljevi?

Radi promovisanja međunarodne saradnje i postizanja međunarodnog mira i sigurnosti, prihvatanjem obaveze da se ne poseže za ratnom opcijom, propisivanjem otvorenih, pravičnih i časnih odnosa među narodima, čvrstim uspostavljanjem razumijevanja međunarodnog prava kao stvarnog pravila ponašanja između vlasta, održavanjem pravde i strogog poštovanja svih sporazumnih obaveza u interakciji između naroda, prihvataju ovu Povelju Lige naroda.

Otvoreni sastanak Lige naroda u Ženevi, 15.11.1920

<http://www.un.org/cyberschoolbus/unintro/unintro3.htm>

Izvor 1

Gjon Bisaku, Shtjefën Kurti & Luigj Gashi: The Situation of the Albanian Minority in Yugoslavia Memorandum Presented to the League of Nations 1930. (Položaj albanske manjine u Jugoslaviji, Memorandum predstavljen u Ligi naroda 1930)

NJEGOVOJ EKSELENCIJI, GOSPODINU ERIKU DRAMONDU,
Generalni sekretar Lige naroda, Ženeva.

Vaša Ekselencijo, gdine Generalni sekretare, mi nijesmo prvi izaslanici Albanaca koji žive u Kraljevini Jugoslaviji, koji su se obratili Ligi naroda po pitanju žalosnog stanja ove manjine do koje je dovela srpska vlast, a svakako nećemo biti ni posljednji koji protestuju pred ovom visokom institucijom međunarodnog prava, osim ukoliko se politički kurs i postupci vlastodržaca u Beogradu prema svojim albanskim podanicima iz osnova ne promijene.

Taj politički kurs, koji je već prepun ekscesa i nesreća, može se sumirati u jednoj frazi: Izmijeniti etničku strukturu područja naseljenih Albancima po svaku cijenu. Strategije za postizanje ovog cilja su sljedeće:

Razni oblici progona kako bi se stanovništvo prisililo da emigrira;

a) korišćenje nasilja ako bi se nasilno denacionalizovalo bespomoćno stanovništvo;
b) prisilno izgnanstvo ili ubijanje svih koji odbijaju da napuste zemlju ili da se mirno prepuste posrbljavanju.

Mi samo želimo da obznamo Ligi naroda i civilizovanom svijetu patnje naše braće koja žive ugnjeteni u Jugoslaviji.

Dom Gjon Bisaku iz Prizrena, sveštenik u parohiji-selu Beč, distrikt Đakovica. Dom Shtjefën Kurti iz Prizrena, sveštenik u parohiji Novosella / Novoselo, distrikt Đakovica. Dom Luigj Gashi iz Skoplja, Sveštenik u parohiji Smaç / Smać, distrikt Đakovica.

Ova tri sveštenika radila su na Kosovu 1920. u ime *Sacred Congregation of the Propaganda Fide* iz Rima. Njihov očajnički apel pokazuje da se situacija Albanaca na Kosovu nije mnogo popravila generaciju nakon 1913.

Texts and Documents of Albanian History, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html (10.11.2012)

)

V grupa
Postupci Albanaca na Kosovu

1. Kakav put su izabrali pripadnici albanske manjine na Kosovu u međunarodnom angažmanu za ostvarivanje svojih ciljeva?
2. Što su bili njihovi politički ciljevi?

Izvor 1

Lista dodatne dokumentacije

U sljedećim dodacima, preduzeli smo da pokažemo preciznim činjenicama istinitost tvrdnji koje smo imali čast da unesemo u ovaj Memorandum. Pomenuti događaji su dani samo kao primjeri i izabrani su slučajno iz mnoštva sličnih slučajeva. Da bismo bili što je moguće jasniji, dali smo reference na odredbe Sporazuma o zaštiti manjina čiji je Kraljevina Jugoslavija potpisnik, i obezbijedili smo činjenice koje će pokazati da odredbe ovog sporazuma nijesu bile primjenjivane prema albanskoj manjini.

Činjenice govore same za sebe. Nihova autentičnost ne može se poreći, čak i u saznanju da se službena istraga ne može sprovesti.

Texts and Documents of Albanian History, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html

Izvor 2

Ograničenja za Albance u Jugoslaviji se nastavljaju

Situacija se nastavlja za polovinu albanskog naroda koji živi pod tuđinskom vlašću. Nekoliko primjera biće dovoljno da ilustrije istinitost ove tvrdnje.

Ne postoje novine, časopisi ili druge publikacije na albanskom jeziku za 800 000 Albanaca u Jugoslaviji. Vlada u Beogradu može tvrditi da intelektualna aktivnost nije zakonom zabranjena, ali oni koji provode zakon, policija i drugi službenici, čine sve da takvu aktivnost onemoguče. Ukoliko bi Albanac podnio zahtjev za odobrenje izdavanja novina na albanskom jeziku, da održi bezopasno javno predavanje na albanskom, ili da otvorи školu za učenje albanskog, on, naravno, ne bi bio kažnjen zbog takvog zahtjeva, ali bi odmah bio progonjen od strane policije i žandara po svim mogućim optužbama, uhapšen, a u mnogim slučajevima bačen u zatvor ili bi mu bila oduzeta sva imovina.

b) Jednom od dolje potpisanih Dom Shtjefen Kurtiju, doskorašnjem svešteniku u parohiji Novosella/Novo Selo, distrikt Đakovica, od strane direktora srpske škole Radovana Milutinovića bilo je zabranjeno da koristi albanski jezik da seosku đecu podučava katehizis.

c) Kada su albanska đeca iz sela Skivjane, distrikt Đakovica, donijela albanske bukvare u srpsku školu u koju su išli, direktor, Srbin gđin Zonić, konfiskovao je knjige odmah i kaznio đecu što su se 'usudila da uče jezik koji nije državni'.

Texts and Documents of Albanian History, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html

Izvor 3

Zahtjev Albanaca s Kosova pred Ligom naroda

Zahtjevi kosovskih Albanaca upućeni međunarodnoj zajednici

U peticijama, Komitet "Nacionalna odbrana Kosova" MKK, Ligi naroda: "Ustav Kraljevine SHS je mrtvo slovo na papiru (...)"

Zahtijevali su formiranje neutralne komisije Lige naroda, koja bi istražila situaciju na terenu (...) da obezbijedi ovoj potlačenoj populaciji poštovanje manjinskih prava (...).

L.Culaj, Komiteti Mbrotitja Komëtare e Kosovës 1918-1924, Prishtinë 1997,f.68